Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації 'Svoboda', 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J. Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. — Ч. 137. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 20, 1954. No. 137. VOL. LXI.

КОНҐРЕС ПОСПІШАЄ ЗІ СВОЄЮ ПРОГРАМОЮ ПЕРЕД ЗАКРИТТЯМ СЕСІЇ

Вашингтон. — Конґрес З'єдинених Держав поспішає із своєю законодавчою програмою, щоб могти перевести найпекучіші закони ще перед закриттям теперішньої сесії, яке мало б наступити в дні 31-го липня. На порядку нарад Сенату є ще кілька важливих законопроєктів, зокрема запропонований адміністрацією президента Айзенгавера законопроєкт у справі атомової енерґії та законопроєкт для реґуляції і підтримки цін на фармерські продукти. Відносно законопроєкту в справі атомової енерґії, який м. ін. давав би Комісії Атомової Енерґії право купувати приватну електричну силу для атомових заводів у долині Теннесі, як теж дав би президентові „досить вільну руку" в справі світового об'єднання продукції та використання атомової енерґії, існують поважні застереження не тільки серед демократичної опозиції, але і серед самих республіканців. Зокрема в цій другій частині законопроєкту відносно вільної руки в міжнародній атомовій політиці, деякі республіканські сенатори вважають, що було б зручніше відлучити цю точку від внутрішніх постанов законопроєкту. Демократи зі свого боку намагаються затягнути дебати в цій справі так, щоб на її вирішення вже не стало часу. Тим часом сен. Новленд, лідер республіканської більшости в Сенаті, заявив учора, що він „зробить усе можливе", щоб цей законопроєкт таки перевести ще перед закриттям теперішньої сесії. Сенат поспішає теж з урядовим законопроєктом щодо „пливкої" підтримки цін на фармерські продукти. Цей законопроєкт уже був ухвалений Палатою Репрезентантів, а Сенат намагається тепер доповнити його в той спосіб, щоб надати йому ще більшої „пливкости" відносно урядової підтримки фармерських цін. Республіканці запевняють, що вони мають досить голосів, щоб цей закон перевести з пропонованими ними змінами. В конґресових колах уважають, що з теперішньою акцією в Сенаті, Конґрес має добрі вигляди на те, щоб вичерпати свою головну програму в передбачуваному реченці.

СЕН. ФЛАНДЕРС ЗАПОВІВ АКЦІЮ ПРОТИ СЕН. МекКАРТІ

НА СЬОГОДНІ ЗАПОВІДЖЕНА ОКРЕМА РЕЗОЛЮЦІЯ, ЯКОЮ СЕНАТ МАВ БИ „ЦЕНЗУРУВАТИ" СЕН. МекКАРТІ

Вашингтон. — Сенатор Р. Е. Фландерс, республіканець з Верони, подав до публічного відома уже в неділю, 18-го липня, свою промову, яку він думає виголосити в Сенаті сьогодні, 20-го липня, домагаючись сенатської „цензури", проти сенатора Джозефа МекКарті, республіканця з Висконсін. У своїй промові сенатор Фландерс порівнює кар'єру сенатора МекКарті, голови сенатської слідчої комісії, з кар'єрою Гітлера, закликаючи інших сенаторів підтримати його резолюцію в справі цензури. Сен. Фландерс обвинувачує сен. МекКарті, що він своїм поступуванням створив замішання в провідній ролі З'єдинених Держав у світі та що це поступовання „затемнило шляхетний образ" президента Айзенгавера. Сен. Фландерс уважає, що дальше толерування того поступування сен. МекКарті може коштувати республіканцям утрати тих голосів, які є „абсолютно конечні" для перемоги у виборах. Теперішня акція сен. Фландерса проти сен. МекКарті є вже „змодифікована", бо коли б навіть Сенат прийняв резолюцію Фландерса, то вона означала б тільки „упімнення" для сен. МекКарті, без будь-якої дальшої акції проти нього. Раніше сен. Фландерс заповідав, що він домагатиметься усунення сен. МекКарті з посту голови перманентної слідчої підкомісії. Тепер сен. Фландерс заповів, що він зголосить „наглу резолюцію", яка матиме першенство та яка повинна бути ухвалена, зглядно переголосована в повному Сенаті, без передачі її до відповідної комісії. Тим часом сен. Новленд, лідер республіканської більшости в Сенаті, заявив, що внесення наглої резолюції ще не означає, що вона мусить бути нагло переголосована та пригадує приклади, коли такі резолюції таки були передані відповідній комісії. Сен. Фландерс у своїй промові твердить, що республіканський провід „мусить" вибирати між провідництвом сен. МекКарті, якого він називає „слабшим Гітлером", та між принципами Линколна. Тільки деякі сенатори, республіканці і демократи, заповіли свою підтримку для резолюції сен. Фландерса.

Д-р Теодор Гойсс — знову президентом Західньої Німеччини

Берлін. — В суботу 17 ц. м. Федеральне Зібрання Західньої Німеччини, зложене з членів західньо - німецького парляменту і — в тій самій скількості — з представників країв, які входять в склад західньо - німецької республіки, вибрано вдруге президентом держави д-ра Теодора Гойсса, професора університету, на дальших 5 років. Він був насправді єдиним кандидатом і дістав 871 голосів. 12 голосів дістав демонстраційний кандидат комуністів, лівий соціяліст проф. Альфред Вебер, а 95 членів соціял - демократичної партії стрималось. Зрештою, більшість соціялістів голосувала теж на Гойсса. А. Вебер, кандидат комуністів, який має тепер 84 роки, дізнавшись про те, що комуністи поставили були його кандидатуру, не спитавши його навіть раніше, заявив, що це був „кепський жарт". Вибори відбулися в Берліні, для заманіфестування її традиційно-столичного характеру для цілої Німеччини, хоч столицею Західньої Німеччини є тепер, як відомо, Бонн.

У ВІВТОРОК 20 ЛИПНЯ МАЄ БУТИ ПІДПИСАНИЙ ПАКТ ЩОДО ІНДО-КИТАЮ

ОСЯГНЕНО ВАЖЛИВИЙ КОМПРОМІС ЩОДО КОМІСІЇ, ЯКА СТЕЖИТИМЕ ЗА ПЕРЕМИР'ЯМ. — ПЕРШЕ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД 21 ЧЕРВНЯ Ц.Р. — ОСТРАХ ПЕРЕД НЕСПОДІВАНКАМИ ПЕРЕД КІНЦЕМ КОНФЕРЕНЦІЇ

Женева. — Тут існує оптимістичний настрій, що дійсно у вівторок 20 липня ц. р. найдалі до півночі буде підписаний пакт про замирення в Індо-Китаю, який закінчить тамошню громадянську війну, активно підтримувану Комуністичним Китаєм. Французи й комуністи осягнули важливий компроміс у спірній справі надзірної комісії для справи перемир'я. Вони погодились, що склад тієї комісії становитимуть Індія, Канада й Польща, з Індією у проводі. Прийнято принцип, що постанови тієї комісії мають прийматись більшістю голосів, але такі справи, які можуть спричинити віднову війни, мусять мати одностайну згоду. Те останнє застереження у практиці означає право „вета" для будь-котрого члена надзірної комісії, у данному випадку також комуністичній Польщі, чому виразно протиставлялись ЗДА. Неузгіднено ще, в якому часі мають відбутись вибори до парляменту цілого В'єтнаму, які закінчили б період поділу тієї країни на комуністичну і вільну частини. Французи, підтримувані Англією і ЗДА, хочуть виторгувати якнайдовший, можливо дволітній час, коли комуністи хочуть, щоб ті вибори відбулись у 6-місячному періоді, рахуючи, що збаламучене населення, підбехтане теперішньою антифранцузькою пропаґандою, що її комуністи ведуть з тактичних причин у націоналістичному дусі, дало б більшість мандатів комуністам і таким чином само видало б країну на комуністичну поталу. В неділю 18 ц.м. відбулось пленарне засідання Женевської конференції, перше від 21 червня, коли конференція перейшла лише на позакулісові дипломатичні розмови. Проводив Молотов, який виголосив оптимістичну промову. Представник В'єтнаму Тран Ван До принципово застерігся проти поділу краю, як також проти того, щоб переговори велись між Францією і іншими державами без відома В'єтнаму. Французи переконані, що В'єтнам, який сам не виказав сили в боротьбі проти комунізму, погодиться на умови перемир'я. Існує острах, чи збоку Москви або В'єтнаму, або навіть ЗДА не виринуть в останній хвилині якісь такі застереження, що внеможливили б підписання військового перемир'я і додаткових постанов. Дипломатія старається цьому згори запобігти.

Уряд будує бомбосховище для архіву соціяльного забезпечення

Вашингтон. — Уряд плянує збудувати будинок, який був би забезпечений від вищення під час летунського нальоту. Цей будинок мають збудувати в Балтиморі, і в ньому мали б переховувати документи Уряду Соціяльного Забезпечення, щоб охоронити їх перед знищенням від ворожих бомб або від якогось іншого нещастя. Про це повідомив комісар Соціяльного Забезпечення Джан В. Трекбурґ у своїм секретнім свідченні перед Підкомісією Видатків у Палаті Репрезентантів, домагаючися на цю ціль видатків у сумі 24,890,000 долярів, з чого 2,600,000 долярів призначені на те, щоб цей новий будинок давав повне забезпечення перед бомбами.

Відсвятковано 25-річчя єпископства Кир Василія Ладики

Вінніпеґ, Канада. — В середу 14 липня відсвятковано в Вінніпеґу 25-річчя єпископства Архиєпископа Кир Василія Ладики, ЧСВВ. Це святкування складалося з трьох частин. В 10-ій годині відправлено Архиєрейську Службу Божу в катедральній церкві св. Володимира й Ольги в співслуженні архиєпископів, єпископів та численного духовенства обох обрядів. Проповіді виголосили єпископ Амвросій Сенишин, ЧСВВ із ЗДА та архиєпископ Покок з римокатолицької дієцезії у Вінніпеґу, а кінцеве слово сказав сам Ювілят — архиєпископ Кир Василій Ладика. В 12 годині відбувся в катедральній авдиторії бенкет, під час якого промовляли єпископи Ніль Саварин, ЧСВВ; Андрей Роборецький та Максим Ґерманюк ЧНІ, а також інші високі церковні достойники. Від духовенства промовляв о. прелат д-р В. Кушнір, а від усіх світських організацій та установ адвокат Антін Яремович. В 8 годині ввечері в концертовій залі міської авдиторії відбулася ювілейна академія, під час якої промовляв єпископ Ісидор Борецький з Торонта. В мистецькій частині виступали світські та церковні хори: СУМ-а під кермою Василя Кардаша та „Сурма" під дир. Юрія Ткача. В четвер 15 липня відбулися відвідини виховно - відпочинкової оселі „Український Парк" біля „Кемп Мортон". Коли Архиєпископ Василій Ладика обіймав високе єпископське становище в 1928 році — то в його дієцезії, що обіймала всю Канаду, було 29 світських священиків, 18 єромонахів, 26 парафіяльних шкіл та інституцій та 229 парафій і місійних станиць. В 1954 році є: 4 єпископи, 180 світських священиків, 74 єромонахів, 67 парафіяльних шкіл і інституцій та 543 парафії і місійні станиці. Українців католиків було 1928 року — 200,000, а 1954 року є — 346,000.

Іран гостро відповів Москві на її ноту

Тегеран. — Іран відповів у короткій і різькій формі на московську ноту, в якій уряд СССР, спіраючись на газетних повідомленнях, застерігався проти, щого, щоб Іран переговорював з американським амбасадором про приступлення країни до пакту, існуючого між Туреччиною і Пакістаном. СССР звертав у своїй ноті увагу нас застереження в іранісько - совєтському пакті, що ніодна держава не входитиме в союзи, звернені проти одної з них. Тепер іранський уряд, зазначуючи, що Іран не змінив своєї миролюбної політики, підкреслив своє суверенне право заключати такі союзи, які він уважатиме за вказані для запевнення свободи і незалежности країни. Водночас іранська нота натякає на „сусідів", які не хочуть виказати своєї доброї волі: це натяк на становище Москви у справі довгів, що їх СССР має супроти Ірану ще з воєнних часів та які уперто відмовляється заплатити. За газетними коментарями, іранська нота належить до найгостріших, що їх Тегеран колинебудь вислав Москві, і підкреслює таким чином антикомуністичний характер теперішнього іранського уряду.

Англія стривожена еспанськими доставами зброї для Єгипту

Більбао, Еспанія. — Еспанський уряд призначся, що контрольовані державою фабрики амуніції в Еспанії працюють для виконання умови, що її заключено з Єгиптом у справі доставы різних родів легкої зброї і амуніції на суму $3,500,000. Тим замовленням охоплено 900 скорострілів і кількасот 81 і 120 міліметр. гарматок плюс 200,000 набоїв. Оприлюднення тієї єгипетсько - еспанської трансакції викликало велике невдоволення серед англійських політичних кол, бо у Лондоні вважають, що скріплення мілітарної сили Єгипту підіб'є його ціну в переговорах у справі Суеського каналу. Англійці мають теж претенсію до ЗДА, які підписали були мілітарний пакт з Еспанією, отже, мовляв, посередньо прийняли моральне зобов'язання за еспанську закордонну політику. Еспанський уряд бороняться тим, що експорт легкої зброї належав віддавна до традиції еспанського промислу й торгівлі, а також тим, що в умові з Єгиптом виразно застережено, що достава зброї з Еспанії для Єгипту діється „в інтересах міжнародного миру й безпеки".

Протилетунський алярмовий прилад у кожній спальні

Вашингтон. — Уряд плянує продукувати алярмові механізми, які остерігали б людей перед ворожим летунським наїздом із кожної спальні. Цей алярмовий прилад буде залучений до електричного проводу і буде алярмувати на випадок зближення ворожих літаків. Про цей прилад говорив директор Цивільної Оборони Вол Петерсон на Комісії Видатків у Палаті Репрезентантів ще в травні цього року, але його заяву аж тепер подали до публічного відома. Він заявив таке: „Ми переконані, що незабаром ми зможемо дати людям механізм, що зможе бути в кожній родині. Такі механізми тепер випробовуються". Покищо, казав директор Петерсон, ми мусимо послуговуватися тільки алярмовими сиренами.

Видадуть візи для делеґатів із комуністичних країн

Вашингтон. — В серпні цього року має відбутися в Івенстоні, в стейті Іллиной, Конґрес Світової Ради Церков. На цей Конґрес мають прибути делеґати з 48 країн, які репрезентуватимуть 161 релігійну деномінацію. Поважне число духовних і світських осіб із країн, що поза залізною куртиною, зголосило просьби про довіл на в'їзд до ЗДА як делеґати на цей Конґрес. Між зголошеними є, як подають часописи, і особи „із Східньої Европи". Згідно з іміграційним законом Мек Каррана — Волтера комуністи та бувші або теперішні члени тоталітарних організацій не мають вступу до ЗДА навіть на тимчасовий побут. Але генеральний прокуратор має право в деяких випадках робити виїмки в цих обмеженнях, якщо державний департамент поручає видати віза делеґатам із країн, що під комуністичною контролею.

Передбачають збільшення злочинів малолітніх

Сан Франсіско. — Під час останнього дня 103-ої Конвенції Американського Медичного Товариства обговорювано справу злочинів малолітніх і ствердженo, що якщо злочини малолітніх будуть і надалі зростати в дотеперішньому темпі то в 1960 р. тих злочинів буде на 40 відсотків більше в порівнянні з числом злочинів у 1952 році. Так передбачають д-р Ліона Бавмґартнер, комісар здоров'я в Ню Йорку, і Вертрам М. Бек — урядовець Федерального Ці двоє дослідників ствердили, що число злочинів малолітніх майже п'ять разів більше від відсоткового зросту дитячого населення в віці від 10 до 17 років. Автори ствердили, що не тільки зростає число злочинців малолітніх, але також і те, що ці злочини є серйозніші. Вони досліджували злочини 500 хлопців, і ствердили, що 0.9 хлопців, які ставали перед судом, мали трудноці в поведінці перед 11 роком життя. Майже половина з них виказувала злочинні нахили вже в віці восьмох років.

СССР і Мадярщина не признають Гааґського Трибуналу

Гааґа. — СССР і Мадярщина відмовились підчинитися присудові Гааґського Міжнародного Трибуналу в справі спору між З'єдиненими Державами і названими країнами за американський літак Ц-47, що його совєтський бомбардувальник примусив осісти на мадярській території 19 листопада 1951 року. Уряд ЗДА старався дістати відшкодування за той літак від СССР і Мадярщини дипломатичним шляхом, але, коли ті обидві держави, відкинули всі американські пропозиції полагоди тієї справи, ЗДА зголосили проти них скаргу до Гааґського Трибуналу на відшкодування у висоті $637,894, за сам літак, за сконфіскований комуністами його зміст і за втрати 4 членів залоги літака. Хоч Міжнародний Трибунал в Гаазі є частиною чартеру Об'єднаних Націй, а СССР разом із ЗДА є членом ОН, проте СССР відмовився признати в цій справі юрисдикцію Гааґського Трибуналу, так само Мадярщина відмовилась від передачі справи Гаазі. Тому Гааґський Трибунал рішив взагалі тієї справи не розглядати. Ще 2 листопада 1953 року Мадярщина, яка не дала найменшого відшкодування за схоплений і пограбований літак, заявила, що для неї „справа закінчена".

Франція примушена зректись своїх колоній в Індії

Париж. — Французька адміністрація покинула місцевість Маге на південно-західньому побережжі Індії. Французи проголосили, що передають місцевість під суверенну владу уряду Індії, щоб оминути „поважних наслідків". Франція мала на побережжі південної Індії 5 портових місцевостей ще з 18 сторіччя. Одну з них вона зреклась в користь індійської провінції Бенґалії ще в 1952 р., тепер віддала другу, залишились ще три, але серед місцевого населення настав такий сильний рух за приєднання тих місцевостей до Індії, що передбачається відворот Франції з трьох останніх посілостей в найближчому часі!

Мартирологія полонених з Дієнбієнфу

Ганой. — Страшні пережиття вояків з фортеці Дієнбієнфу не закінчились з моментом упадку фортеці в дні 7 травня ц. р. Навпаки, щойно тоді почалась їх мартирологія — оповідають полонені, які, шляхом виміни ранених і хворих, вернулись тепер з комуністичного полону. Діставшись в полон, розказують вони, полонені були поділені на групи, які відбували пішки марш джунґлею — одні маршували 400, інші навіть 700 миль, серед найстрашніших умовин. Сотні полонених померли з виснаження, голоду, дезинтерії, малярії й інших хворіб. Сильніші помагали слабшим, проте що 500 метрів хтось падав і більше не підводився. Тих 200 полонених, що їх досі виміняно (між ними нема ніодного старшини) — це людські кістяки, здебільша ще й каліки, збайдужнілі до всього і нездібні навіть тішитися, що вернулись на волю.

Французький резидент силою здавлює терористичний рух

Париж. — Французький резидент в Марокко, Пієр Воазар, видав проголошення до мешканців в Тунізії у зв'язку зі зростом актів терору проти французів і співпрацюючих із ними місцевих арабських діячів. „Моїм обов'язком є запевнити публічний спокій і я рішений завести його за всяку ціну", говорить проклямація резидента. Вона заповідає ставлення перед спеціяльний військовий трибунал кожного, без уваги на його ступінь і становище, кого піймається зі зброєю чи вибуховим матеріялом. Кожний акт спротиву буде силою здавлюваний. Генеральний резидент звертається з покликом до спокійного населення, щоб воно співпрацювало в „пацифікаційній" акції. Вона викликала сумніви серед самих французів у Тунізії і коло 40 чільних французьких діячів, мешканців Північної Африки, написали скаргу до прем'єра Мендеса - Франса проти політики репресій, що її веде генеральний резидент Франції у Тунізії.

Комуністичні атеїсти продають прикраси на ялинку

Ню Йорк, Н. Й. — Комуністи — завзяті атеїсти і поборюють релігію як „опіюм для народу". Але самі вони продукують і експортують прикраси на ялинку, щоб тільки роздобути американські доляри на комуністичну пропаґанду. З Ню Йорку повідомляють, що вже тепер кожного місяця прибуває до цього порту мільйон прикрас на ялинки. Вони прибувають із Ґдині і мають марки „Польща" або „Східня Німеччина". Організація американських ветеранів інтервеніювала проти торгівлі продуктами невільничої праці, але представник імпортової фірми відповів, що це робиться для „інтересів світового миру".

Іґор Ґузенко — у ролі повістяра

Вашингтон. — Іґор Ґузенко, колишній шифрувальник у шпигунському відділі совєтської амбасади в Оттаві під головуванням полк. Жаботіна, який 5 вересня 1945 р., маючи тоді 26 років, „вибрав свободу" й передав канадійській владі понад 100 документів, що допомогли розкрити велику шпигунську сітку в Канаді й частинно в ЗДА, — писав був повість „Упадок титана", що її в англійському перекладі видано тепер у видавництві В. В. Нортона в Ню Йорку (629 стор.) У недільному додатку „Н.Й.Таймс-у" появилась надзвичайно прихильна рецензія Г. Гісса на ту книжку, яка займається совєтськими інтриґами й зображує совєтське середовище з типами, що нагадують Достоєвського й Горкого.

Найбільша повінь ріки Ґранде

Ларедо, Тексас. — Ріка Ґранде спричинила найбільшу досі повінь в історії цього стейту. В місті Ларедо з населенням 50,000 осіб, хвилі, заввишки на 40 стіп, залили торговельну частину, поліція мусіла евакуювати мешканців з долішньої частини. Повінь шаліє також і по мехіканському боці ріки, звідки населення втекло в гори.

В АМЕРИЦІ

● Будівничий Альфред Ґросс признався перед сенатською слідчою комісією, що він „заробив на чисто" 6 мільйонів долярів при будові нових домів за позичені від держави ґроші, вложивши до цього підприємства тільки 90,000 долярів. Підприємець Вільям Дж. Левітт заробив на подібному підприємстві 5 мільйонів долярів.

● Палата Репрезентантів одноголосно прийняла ухвалу, щоб ЗДА противилися прийняттю червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Ця ухвала не має практичного значення — це тільки демонстрація, як думають вибрані американським народом конґресмени про цю справу.

● З Сієттел, Вашингтон, повідомляють, що там випробовувано перший турбіновий транспортовий літак (танкер). Він може летіти з швидкістю 550 миль на годину.

● В Ню Йорку віддано до вжитку три нові таксівки, які є менші від дотеперішніх возів. Вони можуть возити тільки чотирьох пасажирів. Через рік тих малих таксівок буде 1,500, які будуть конкурувати з великими возами, яких у цьому місті є 10,000.

● Мехіканський уряд обороняє свого амбасадора в Ґватемалі, який дав право азилю в будинках своєї амбасади більше як 300 політичним втікачам під час перевороту в Ґватемалі. Уряд заявляє, що він не відкличе свого амбасадора Прімо Вілла Мічела, бо його обов'язком є давати право азилю політичним втікачам.

● Донька бувшого президента Гаррі Трумана Марґарет, яка досі виступала як співачка, перейшла на сцену та грає ролі драматичної артистки. Її батьки не бачили її ще в цій новій ролі драматичної артистки.

В СВІТІ

● Старенький Синґмен Рі, президент Південної Кореї, прибуде 26 ц. м. до ЗДА на запрошення през. Айзенгавера з офіційною візитою. Щоб підготовити розмови з ним, з Суелю виїхав уже до Вашинґтону американський амбасадор Бриґс. Синґмен Рі вміє уперто і твердо боронити інтересів своєї батьківщини, тому розмови з ним не завжди „легкі". Він був в Америці востаннє в 1947 році.

● Уряд на Цейлоні заборонив спроваджувати комуністичну літературу. Сконфісковано цілі склади комуністичних книжок і брошур, адресованих до цейлонської комуністичної партії. Всю ту пропаґандивну літературу спалять. Проголошено, що в будуччині тільки дійсні дослідувачі діставатимуть право спроваджувати комуністичні видання „для академічних цілей".

● Сомерсет Мом (писане: Моґгем), славний сучасний англійський новеліст і драматурґ, дістав з нагоди свого 80-ліття з рук королеви Єлисавети II на спеціяльній параді в Бюкінґгемському палаті — високі відзначення. Він фіґурував на листі гостей, запрошених на роковини народин королеви 9 червня ц. р.

● В роковини 14 липня, що є для французів „днем Бастилії" (початок французької революції з 1789 р.) на вулицях столиці Північного В'єтнаму, загроженого комуністами Ганой, відбулась перша того роду велика парада французьких і в'єтнамських військових сил. Ціль — не вшанувати французьке національне свято, а втихомирити паніку, що існує в місті, до якого доходить гук з недалеких гарматних стрілів.

● О'Сулліван, колишній пресовий секретар лідера опозиції в австралійському парляменті, д-ра Герберта Еватта, признався на переслуханні королівською комісією, що прослідкує совєтську шпигунську діяльність на терені Австралії, що це він зладив був і передав совєтському посольству список австралійських журналістів і радіо - репортерів. Той документ передав був австралійській владі Владімір Петров, совєтський шпигун, що „вибрав волю". Кореспондент совєтської аґенції „Тасса" старався потім за тим списком перекуплювати австралійських журналістів.

● Єгипетські жінки щораз більше працюють в різних професіях. Недавно прийняли їх також до праці в поліції в Каїро. Водночас збільшилася скількість жіночих злочинів в Єгипті. Так, напр., на 25% зросла скількість жіночих кишенькових злодійок. „Це тому — пояснює офіційний рапорт — що жінки мають легшу руку".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАУКА З ҐВАТЕМАЛІ

З'єдинені Держави поступали розумно, коли не спішилися з дипломатичним визнанням нового режиму в Ґватемалі. Бо хоч як важливим було повалення прокомуністичної влади Арбенца, то не менш важливим було й те, чи новий режим буде демократичним, і то не тільки в своїх заявах, повних гарних слів, але й в практиці, в переведенні конечних реформ, з яких найважливіша: наділення селян землею на власність. Тому не дивно, що ЗДА були щойно 12-ою з ряду державою, яка визнала формально нову владу в Ґватемалі та нав'язала з нею дипломатичні зв'язки. Не треба забувати, що новий президент Ґватемалі, Карльос Кастільйо Армас, заняв тепер те місце, на якому сидів колись його дядько Убіко, безпощадний диктатор, який виховував Армаса в феодальному дусі. Кліка „полковників", до якої належить теж і Армас, теж не дає ґарантії ні щодо стабільности влади, ні її демократичного оформлення. Теж і президентство Армаса треба вважати провізоричним, поки не буде вибраний президент шляхом демократичних виборів. Як Вашинґтон вкінці погодився на дипломатичне визнання нового режиму в Ґватемалі, то в першу чергу тому, що за нову владу заявилося населення країни, а теж в надії, що ця влада, як заявив Доллес, буде придержуватись міжнародних зобов'язань. Те останнє могло б відноситись теж і до претенсій Юнайтед Фрут Компані, якій попередній режим забрав без відплати сотні тисяч акрів землі. Але це дуже делікатна проблема, бо комуністична пропаґанда весь час голосить, що революцію в Ґватемалі спричинила якраз ця американська компанія та що вона постачала зброю повстанцям, а тепер надіється доброї заплати від нового режиму. Як би так сталось, то це вважали б в країнах Латинської Америки продовженням „економічного імперіялізму єнків", про який, як відомо, далі говорять не тільки самі комуністи. Від того, як тепер піде справа в Ґватемалі з Юнайтед Фрут Компані та з „технічною допомогою", себто з грошовою та військовою допомогою, про яку згадував секретар стейту Доллес, залежатиме багато, чи зміниться вкінці в країнах Латинської Америки неприхильне наставлення до „північного кольоса".

З цього боку скінчилася для З'єдинених Держав боротьба за Ґватемалю, контрольовану комуністами, але почалася боротьба за щирі симпатії не тільки цієї країни, але цілої Західньої Гемісфери. Ґватемаля стала небезпечною тільки тому, що там загніздилась Москва. Ця небезпека минула, але вона згодом може виринути знов, як не в Ґватемалі, то в *будь-якій іншій з країн Центральної та Південної Америки*. Прикладом може бути під теперішній час Бразилія, *яка була й є з усіх країн Латинської Америки* найвірнішим приятелем ЗДА, але де тепер сильно поширені „протиамериканські настрої" з приводу бойкоту деякими американськими фірмами бразилійської кави, бо її ціна висока, чи штучно піднесена. Тим часом Бразилія переживає справжню економічну кризу через морози, що знищили в Парані величезні простори кавових піль. За вищу ціну на каву винують в Америці Бразилію, а не мороз, голосить протиамериканська пропаґанда, додаючи, що Америка рятує свого приятеля, себто Бразилію, з нещастя в такий спосіб, що спроваджує каву з Африки, бо там вона дешевша.

Бразилія була єдиною країною з цілої Латинської Америки, яка була по боці ЗДА в їхній війні з Еспанією за Кубу. До того у проводі Бразилії є тепер знов президент Варґас та Освальд Аранга, що були в ЗДА в час другої світової війни. Вони найліпші приятелі З'єдинених Держав. В Бразилії комуністи сильні. Як такі вони використовують економічну кризу на всі лади, як проти уряду, так і в своїй протиамериканській пропаґанді, подібно, як це вони робили в Ґватемалі.

Економічні кризи є для комуністів в Латинській Америці найліпшою пропаґандивною зброєю для ширення хаосу, протиамериканських настроїв та спричинювання державних переворотів. Тому саме тепер таке важливе, щоб Ґватемаля позбулась цілковито усякого феодалізму, перевела здорові суспільні реформи та піднімалась економічно при допомозі З'єдинених Держав, бо тільки така „інтервенція єнків" знищить вкінці неправду про „імперіялістичну інтервенцію", якою лякають комуністи усі країни Латинської Америки. Те саме відноситься і до рятування Бразилії.

Проблема колишніх комуністів

Це питання унормоване вже в Европі, де взагалі люди ставляться до людей за критерієм теперішнього, а не колишнього світогляду й теперішньої, а не колишньої поведінки, у противенстві до Америки, де колишніх комуністів і комуністичних симпатиків, чи пак поплентачів, тягають по допитах і переслідують саме за їхнє минуле — каже професор філософії у Нюйоркському університеті, Сідні Гук. Він наводить цілий ряд прізвищ відомих політичних діячів в Англії, Італії і Західній Німеччині, — між ними померлого в минулому році посадника західнього Берліну Ернеста Ройтера, — які колись були комуністами та які потім стояли чи ще стоять на найвищих становищах, бе найменшого спротиву збоку земляків і з великою користю для народу. Він протиставить цьому европейському образові відносини в З'єдинених Державах, в яких колишні комуністи є „політичним футболем", м'ячиком в руках політичних грачів. Колишні комуністи є в Америці „бажані" — мовляв — тільки в двох випадках: коли вони (для органів безпеки) грають ролю донощиків на своїх колишніх колеґ, або (для теперішніх комуністів і скрайніх лібералів), коли вони доказують, що комуністична партія це невинний суспільницький клюб, що його ідеї тільки випадково інколи покривались з ідеями Кремлю.

Названий американський професор не погоджується із ставленням до колишніх комуністів, як до найвищих авторитетів у справах комуністичної партії, ані теж, як до авторитетів у справі боротьби проти комуністів. З того, що колишні комуністи знають твори Маркса, Енґельса, Леніна й Сталіна, не виходить, що вони мають більші кваліфікації від тих, які також знають ту літературу, проте ніколи нею не захоплювалися і не дали себе взяти на гачок комуністичної пропаґанди. Але він є теж проти того, щоб колишніх комуністів трактувати, як людей зачумлених, які повинні очиститись з свого політичного минулого публічними заявами: далеко більшу вартість мають позитивні публічні виступи й діла, бо заява, роблена під тиском публічної опінії, може бути фальшива. Фактом є, що публічна опінія в Америці не відрізняє активних колишніх членів комуністичної партії від плятонічних симпатиків комуністичної ідеології, ані теж партійних комуністів від таких поплентачів, що підписували „миролюбні" чи „гуманні" відозви, аранжовані комуністами, Настрій проти колишніх комуністів є такий ворожий, що вони не мають доступу також до цілого ряду варстатів праці. Це тому поважна американська проблема, бо таких, які в якомусь періоді свого життя були комуністами, є три чверти мільйона американців, а таких, які в будь-якій мірі співпрацювали з організаціями, що виявились замаскованими комуністичними стійками, нараховується на мільйони. Ото ж виринає питання, чи треба колишніх комуністів трактувати, як блудних синів, що навернулись на лоно правди і яким треба простити всі гріхи, — чи ставитись до них, як до колишніх фанатиків ідеї, що її не всилі змити з них ніяка вода?!

Американський дослідник цієї проблеми відповідає неґативно на обидва запити. Він є проти генералізації, звертаючи увагу, що між колишніми комуністами є однаково соціял-демократи, як республіканці, демократи, ба навіть палкі прихильники сенатора МекКарті. Ото ж, мовляв, не слід дивитись на колишніх комуністів, ані як на збаламучені ягнята, що потерпіли тільки через свою ідеалістичну наївність, ані як на зрадників країни і дальших її закаптурених ворогів. Треба дивитись на них крізь призму їх нинішнього світогляду і нинішніх діл кожного зокрема. Колишні комуністи здискредитували самі себе, бо виказали були в своєму минулому ту політичну короткозорість, чи примітивізм, що стали причиною їх помилкового захоплення комунізмом. Вони не можуть пояснювати свого комунофільства своєю ліберальністю і толерантністю, бо ж вони, як люди поважні, повинні б знати, що комунізм чи фашизм — це однаково тоталітарні системи, які є найбільшими ворогами лібералізму і толерантности. Коли вони переконалися, що „робітнича демократія" є насправді одним великим табором невільницької праці — то це добре, але таке помудрішання колишніх комуністів не дає їм ще патенту на політичну мудрість у відношенні до сучасности й майбутньости.

Колишні комуністи знаходяться в Америці у дуже важкій ситуації, бо нема в публічній опінії чітко поведеної межі між ними й теперішніми комуністами. Їх карають за їх минувшину, позбавляють праці, бойкотують товарисько. Тому вони, звичайно, мовчать про ту свою неславну і небезпечну минувшину, а коли говорять про неї, то тільки тоді, коли мовчанка грозить їм дальшими шкідливими наслідками. Тому й ті їх заяви, роблені під кутом практичної користи, викликають недовір'я. Водночас робиться їм кривду, утотожнюючи мало не з аґентами Кремлю і зрадниками країни, без уваги на те, як виглядала та їх комуністична минувшина, що вони робили, як комуністи, і як поводяться від часу, коли з комунізмом цілком порвали. Це такий самий фальшивий підхід, як вбачання в колишніх комуністах якогось вищого і кращого типу людей, які ніби перейшли добру політичну школу і мають кваліфікації на провідників. Такі кваліфікації можуть мати тільки виїмкові одиниці з-поміж колишніх комуністів, бо зрештою вони скомпромітували себе, ставши комуністами, отже доказавши тим самим свою політичну неграмотність.

Ця проблема існує і серед українців. У „старому краю", в Західній Україні, громадянство ставилось до колишніх, чи навіть ще дійсних комуністів індивідуально. Про деяких було загально відомо, що вони не порвали з комуністичною ідеологією, але є українськими патріотами і ворогами московської окупації України. Прийшовши в 1939 році до Західньої України — большевики порозстрілювали їх в найпершу чергу. Існують колишні комуністи чи їхні колишні симпатики, до яких можна мати претенсію, що вони ніколи ніде не заявили, що вони з своїм колишнім оточенням і колишніми симпатіями безслідно порвали. Колишні українські комуністи різняться ще тим від американських, що — живучи колись в країні за диктаторської комуністичної влади — вони могли бути виконавцями волі тієї влади і допускатись вчинків, що їх трудно змазати, як крейду мокрою губкою. Тому й до тих колишніх українських комуністів, які навіть смертю залатили були за своє помилкове захоплення комуністичною ідеєю, історія мусить ставитись за критерієм їхніх діл: в часі, коли вони ще були комуністами, і тоді, коли ними фактично перестали бути. Окремо існує ще у нас проблема „українського тітоїзму": чи ті українські тітоїсти вішали б українських Міхайловичів, чи відстоювали б тільки боротьбою в сфері ідей міраж комуністичної самостійности України?! Це цілий комплекс проблем, що їх, очевидно, неможливо не тільки розглянути, а навіть вичислити в одній газетній статті.

Микола Кокольський

Нові державнотворчі ідеї

Не цілі дві сотні літ самостійного існування ЗДА — час відносно недовгий. Тим більше мусимо подивляти велетенський ріст цієї країни, що з недавньої англійської колонії розвинулася в першорядну світову потугу. Цей ріст, єдиний в історії, завдячує ця земля не чому іншому, а вільному творчому людському духові, що ніколи не спочиває на лаврах, а вічно шукає нових шляхів, нових ідей, нових досконаліших форм. Воля людини тут щось більше ніж гарно розмальована фасада, що закриває собою мізерію поневоленого до останніх границь життя, це сам зміст життя. Тому немає тут розбіжности між теорією і практикою життя, немає місця на брехню і терор. Ми є такі як є. А такий суспільний ґрунт є незвичайно плідний на нові творчі ідеї в кожній ділянці життя.

І ми бачимо ті ідеї в державному житті ЗДА, бачимо їх, як народжуються, і як по певному часі відходять, уступивши місце новішим, більш життьовим. Ще недавній той час, коли напрямною державної політики була тут ідея ізоляції. Тільки ж розвиток науки й техніки, спільні й суперечні інтереси націй у всіх ділянках життя, конфлікт, що зароджується на тлі суперечностей, все те сили, що протидіють ідеї ізоляції. Перша світова війна доказує ясно, що сьогоднішні конфлікти поміж націями це вже не тільки збройна розправа між сусідами, а загальне порушення певної рівноваги сил, перед яким не захоронить держави жадна ізоляція. І Америка кидає політику ізоляції та вступає в війну, як партнер. По війні два десятки років передишки й деякого несмаку з приводу незручних політичних потягнень европейських партнерів і деяких вагань, на яку ногу стати. І знову війна. Тим разом Америка несе на своїх плечах вже головний тягар, подібно як і в наступній корейській війні. А сьогодні, загрожена агресивним комунізмом, розбудовує вона протибольшевицький оборонний мур на цілій земній кулі. Бо так поширилося сьогоднішнє поле конфлікту.

Не інакше мається тут і з іншими ділянками державного життя, зокрема внутрішньої політики. Громадяни ЗДА принележать до найрізнородніших етнічних груп. Державна політика йде по лінії реґуляції взаємновідносин між державою й її громадянами, без уваги на їхнє національне походження. Вона не встряває в культурне життя національних груп, в їхні релігійні культи, ні навіть у напрямні виховання їхніх дітей. Проте доходить до того, що дитина в переважаючім англомовнім середовищі забуває мову батьків і стидається свого походження. Політикам на коротку мету може видаватися, що таке винародовлення етнічних груп виходить на користь державі. Воно ж зводить усіх громадян під один спільний знаменник. Та далекозорий політичний діяч бачить, що цей погляд є помилковий в самій основі. Бо в даному випадку тим знаменником є тільки англійська мова. А поза мовою існує ще цілий комплекс психічних властивостей, питомих кожній етнічній групі. Отже постає питання: що відповідає більше державним інтересам: виховання повновартісного громадянина з чітко окресленим національно-культурним обличчям, чи безбарвного інтернаціонала, що поза своїм середовищем ніколи не буде почувати себе повновартісним? А в сьогоднішнім важкім конфлікті чи не краще прислужиться країні цей її громадянин, що зв'язаний сердечними почуттями з землею своїх батьків, що вповні усвідомлює собі весь безмір страждань тієї землі, поневоленої й потоптаної насильницьким режимом?

І ось сьогодні виступає перед виховниками молоді, перед учителями, ніхто інший а пані Елінор Рузвелт, дружина покійного президента, з ідеєю, яку називає „пекучим наказом хвилі": „Родини прибулих (до ЗДА) повинні задержати мову старого краю. Батьки і діди вродженої тут ґенерації мусять подбати про те, щоб молодшим членам їхніх родин передати знання матірньої мови. Колись ми соромилися своїх зв'язків зі старим краєм. Та я сподіваюсь, що тепер підемо куди далі і що будемо гордитися тим, що ЗДА — це нація зложена з багатьох народів".

Ідея пані Е. Рузвелт надто поважна, щоб прогомоніла без належного відгомону. В реальній національній політиці існує тісна співзалежність поміж усіма її ділянками. Та співзалежність вимагає певного ідеологічного паралелізму кожної з ділянок. Якщо такого паралелізму немає, якщо поодинокі ділянки відстають від себе, тоді політика стає однобічною і тим самим тратить стійку рівновагу. Ідеї ізоляції Америки у зовнішній політиці відповідала внутрішня політика байдужости до життя національних груп. Сьогодні зовнішня політика Америки йде по лінії оборони чотирьох свобід. Її відповідник у внутрішній політиці є якраз ідея пані Е. Рузвелт.

Розквіт культурного життя національних груп на американській землі то не лише непомірне збагачення її культури, не лише зміцнення духовних зв'язків поміж тією землею і її громадянами. То грізна ідеологічна зброя, що звертається своїм вістрям проти комуністично-московського поневолення націй під большевицькою кормигою. Ідея розквіту вільного національного життя по цей бік океану відіб'ється стократно приязним відгомоном на поневолених землях. Вона стане духовим зв'язком поміж ними і вільною американською емлею і вже тим самим спаралізує розмах аґресивної большевицької сили. І це вже буде великий успіх у сьогоднішній боротьбі.

Непримиренність та сама

В закордонній пресі зустрічається часто згадки і твердження, мовляв, у Совєтському Союзі антирелігійну боротьбу припинено, там помічається позитивний зворот до православної Церкви, яка втішається не тільки повною прихильністю совєтського уряду, але й його опікою і т. д.

Але ж так думати можуть тільки безкритичні читачі совєтської преси, або й люди, яким залежить на затуманюванні західнього світу в тому, що таке насправді комунізм і до чого він іде. Коли приглянутися докладно всім процесам, що відбуваються в Совєтському Союзі, то там насправді йде далі завзята боротьба з релігією, що за словами Маркса, є „опіюм для народу". Ця боротьба відбувається передусім серед молоді, значить в основі майбутнього совєтського суспільства.

З того погляду дуже характеристична стаття Ф. Олещука в „Комсомольській Правді" з 1 липня ц. р. під промовистим заголовком „Наука і релігія непримиренні".

„Молоде покоління — пише Ф. Олещук — що народилося і виросло в умовах совєтського ладу, на практиці погано уявляє собі, що таке релігія і яку ролю грає вона в громадянському житті. В нашій соціялістичній країні за 36 років існування совєтської влади на основі корінного переформування громадського і політичного ладу досягнуто таких успіхів у справі закріплення комуністичного світогляду, що пережитки релігійних поглядів залишилися в свідомості вже тільки окремих одиниць. Природа совєтського соціялістичного суспільства виключає можливість відродження релігійних забобонів і вірувань в свідомості трудящих Совєтського Союзу"...

„Соціяльну ролю релігії — пише далі Олещук — в історії людства чудово з'ясував К. Маркс у своїм відомім ствердженні: „Релігія — опіюм народу". Народ є основною, рішальною силою в суспільстві, творцем історії. Релігія, як опіюм, затруює громадянську свідомість народу, всипляє його, зводить людей з правильного шляху і спрямовує його на фальшивий... Нема нічого більш ворожого в принципі комунізмові, як релігія — ідеологія реакції, консерватизму, догматизму, мракобісся..."

„...Ми змагаємо до того, щоб повністю перемогти релігійні пережитки у свідомості людей. Для тієї мети в нашій країні забезпечена повна свобода совісти, церква відділена від держави, школа відділена від церкви, всім громадянам країни ґарантована свобода антирелігійної, науково-атеїстичної пропаґанди. Багаточисельні кадри совєтської інтеліґенції допомагають виробляти в масах матеріялістичний світогляд, систематично ведуть ідеологічну боротьбу з релігією. Вплив релігійних організацій на ширші маси населення СССР зменшується все більше й більше. Релігія, позбавлена соціяльного коріння в суспільному ладі нашої країни, стала пережитком, що тримається ще у багатьох тільки силою традиції і призвичаєння".

„З усього того ясно, що релігія є чужою світоглядові совєтської людини, особливо ж комуністові і комсомольцеві. Свідомі совєтські люди, пройняті ідеями комунізму, повинні всіма способами допомагати переборенню релігійних забобонів. Комсомолець не може спокійно зустрічати такі факти, коли релігійні пережитки, які існують ще у свідомості окремих людей, завдають шкоду справі будівництва комунізму, перешкоджують людям опановувати науку і по-новому ставитися до праці, до громадської власности, родини, жінки і т. д. ..."

„Перед комсомольцями велике завдання: боротися з такими пережитками минулого у побуті і в свідомості совєтських людей. Для того, як говориться в уставі комсомолу, треба терпеливо і наполегливо роз'яснювати молоді шкідливість релігійних забобонів і вірувань, вести науково-атеїстичну пропаґанду, втягати молодь в громадсько-політичну діяльність, визволювати її від впливу різного роду церковних і сектантських організацій, там, де вони ще пробують впливати на підростаюче покоління".

Останнє речення доказує, що не зважаючи на всю антирелігійну боротьбу совєтського уряду і партії з релігією, вплив Церкви на молодь існує.

В. Н.

Вол. Дорошенко

ЖИТТЯ І ПРАЦЯ ОСТАПА ГРИЦАЯ

(1881—1954)

(5)

З українського боку виступав із відчитами д-р Грицай — як з української, так і з німецької літератури, напр., про Гайне й Ніцше. Німці дуже дивувалися знаменитому знанню Покійного німецької мови й літератури. Грицаєві відчити з української літератури ілюструвалися деклямаціями панни Бурмeстер та рецитаціями п. Шпор його перекладів поезій Шевченка, Франка й Лесі Українки на німецьку мову. А знову проф. Р. Савицький знайомив присутніх німців із українською народною піснею й творами українських композиторів, що їх виконував на фортепіяні. Про діяльність гуртка була згадка в місцевій німецькій газеті, з похвалами для д-р Грицая.

На сходинах цього гуртка Покійний між іншим читав свою релігійну драму-містерію „Аніма універсаліс", яку він писав німецькою мовою. Німці, як хвалився мені про це сам він, дуже хвалили цю річ, зокрема захоплювалися незвичайно гарною її німецькою літературною мовою. Мовляв, не кожний інтеліґентний німець так опанував усі нюанси мови, як д-р Грицай. Покійний й сам дуже захоплювався цією своєю драмою-містерією. До речі, значну частину її написав він у німецькому бенедиктинському монастирі в Бойроні над Дунаєм, де заходом п. Шпор і д-р Штайнмана дістав кімнату з удержанням, правда недостатнім, так, що Покійному доводилося голодувати. Зате мав він до своєї ропорядимости велику бібліотеку з якої користав при праці.

„Аніма універсаліс", як інформує мене проф. Б. Загайкевич, написана на зразок „Jedermann" Гофмансталя. Вона розвивала думки новелі тої самої назви, що її Покійний надрукував в альманаху „Січі". Своїм змістом мала вона охоплювати всесвітню історію від Ассирії й Вавилону до найновішого часу. Її провідною ідеєю мало бути відвічне шукання правди й розв'язки естетично-моральних проблем, зі ствердженням, що найкращу розв'язку дало християнство. Християнська засада має бути вирішальним чинником у наладнанні міжнародних відносин після останньої світової війни.

Покійний цієї своєї речі не довів до кінця. За словами проф. Б. Загайкевича один із перших фраґментів, відчитаний на сходинах зробив на всіх корисне враження, яке ще збільшив д-р Штайнман, що добре знав історію Єгипту. Але проф. Гнат Мартинець відзивається про „Аніма універсаліс" неґативно. В листі до мене пише він про неї так: „Є там цілі діялоги, тяжкі філософічні диспути, але, признаю, на мене й наших слухачів не робили вони ніякого враження".

Шпор водила Грицая з його містерією до німецьких католицьких єпископів, до яких д-р Штайнман, який мав широкі знайомості в католицьких колах, заздалегідь понаписував відповідні рекомендаційні листи. Були вони також і у кількох цивільних представників уряду і навіть у відомого лютеранського єпископа Німелера. Д-р Грицай виступав в імені Українського Християнського руху, оповідав про становище християнської, зокрема української церкви під большевицькою займанщиною й знайомив із завданнями Українського Християнського Руху. Пані Шпор говорила про д-р Грицая та його діяльність, передовсім літературну. При цій нагоді Покійний передавав кожному свій рукопис у гарній палітурці з відповідною посвятою. Шпор прохала єпископів про дозвіл виставляти в їх дієцезіях Грицаєву містерію та про моральну піддержку, заохочуючи вірних до участи в її виставах. Згодом почали приходити від владик відозви, в яких вони піддавали „Аніма універсаліс" критиці з погляду католицької догматики й радили її основно переробити. Після цього Шпор післала містерію до оцінки двом німецьким видавництвам. Відповідь була теж критична. Вказувалося на річеві й версифікаційні недоліки. Але що тенденція актуальна, містерію, мовляв, варто переробити.

Шпор викликала була з Мюнхену якогось директора театру й він брався надрукувати містерію в кількох тисячах примірників, навіть дав Покійному тисячу німецьких марок ще старої валюти. Але в результаті всіх цих заходів усі троє посварилися. Справа навіть дійшла до суду. Директор скаржив і Шпор і Покійного до суду. Шпор була лиха на Грицая за умову з тим директором. І як перед тим вихвалювала і його й його містерію, тепер почала обвинувачувати його в пляґіяті. Не хотіла віддати його рукопису містерії, а почала сама її переробляти, маміряючи видати як свою річ під зміненим наголовком Homo universalis. За це Покійний заскаржив її до суду. Кінець кінцем „Anima universalis" так і не побачила світу — Грицай її вже й не докінчив.

Після всіх цих перипетій Покійний перестав ходити на сходини в графині Вальдерзее. Інші українці ще значно скорше за Грицая усунулися з гуртка, переконавшися, що Штайнман зі Шпор хотять тільки їх використовувати. Так сумно скінчилася ця перша на скитальщині спроба німецько-українського братання. Я не брав ніякої участи в цьому гуртку, але, розуміється, живши в таборі і стикаючися з українськими його учасниками, я в загальних рисах знав і про сходини і про Грицаєву містерію, але й тільки. Подані на цьому місці подробиці завдячую інформаціям оцих трьох учасників гуртка: проф. Богданові Загайкевичеві й проф. Гнатові Мартинцеві й проф. Романові Савицькому, які докладно розповіли цілу його історію.

— — — — — —

Після ліквідації табору „Орлик" 15 травня 1951 р. д-р Грицай з іншими таборянами опинився в Фельдафінґу. Тут жив до осени 1951 року, коли переїхав до Мюнхену на славнозвісний в історії наших скитальців „Функ" (Функ-казарми), сподіваючись дістатися до З'єдинених Держав. Але його відкинули. В травні 1952 р. з Функу переїхав він до старечого дому (Альтесгайм) у Пріні, а по зліквідуванні Пріну, до Мюнхену, до такого самого притулку для старих, що звався Карітас. На Великдень цього року д-р Грицай захворував. 30 квітня його зовсім хворого (у нього була астма, врешті задержання сечі, та й серце не в порядку, перевезли до шпиталю на урологічний відділ.

Тут він тихо відійшов із цього світу вранці 7 травня. 11 травня поховали Покійного на кладовищі Waldfriedhof, де лежить уже чимало наших заслужених діячів.

— — — — — —

Покійний до самої смерти працював, не випускаючи пера із рук. Свої статті, спогади й поезії містив у мюнхенському „Християнському Голосі" та паризькому „Українському Слові".

— — — — — —

Д-р О. Грицай близько стояв до молоді з табору полк. Мельника, об'єднаної в організації „Зарево" й був якби патроном цієї організації. Між цією молоддю втішався він великим авторитетом і пошаною.

Не маючи ні сім'ї, ні рідні, Покійний увесь свій час і труд віддавав виключно рідному громадянству, працюючи все своє життя, не покладаючи рук, і, як це звичайно, бувало й буває з нашими діячами, не маючи за свою працю не то що подяки, але часто-густо належного зрозуміння й признання.

Єдиною сатисфакцією для нашого невсипущого трудівника було обрання 29 вересня 1949 р. його дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка за його літературознавчі нариси. Зате українська преса, з винятком паризького „Українського Слова" поминула мовчанкою обидві його річниці — 40-ліття літературної діяльности

(Закінчення на стор. 4-тій)

За Залізною Заслоною

ПЕРЕМОГА УКРАЇНИ НАД КИТАЄМ

Наприкінці червня ц. р. відбулися на стадіоні „Динамо" в Києві міжнародні товариські змагання у волейболі між між чоловічими і жіночими командами і Китаю (чи по совєтськи: Китайської Народної Республіки). Приглядалося змаганням понад 10,000 киян.

У змаганнях жіночих команд, що відбулися перші, у всіх трьох партіях перемогли волейболісти України. Загальний вислід цих змагань 3:0 в користь України.

З черги відбулися змагання між чоловічими командами Китаю й України. Китайські волейболісти грали комбіновано й гарно, але теж не могли добути перемоги над українцями. Гостра спортова гра закінчилася перемогою збірної команди України.

БУРХЛИВІ ТЕМПИ ...РУСИФІКАЦІЇ

Орган міністерства культури СССР „Советская Культура" в ч. 61 з ц. р. надрукував з приводу 300-ліття „воз'єднання України з Росією" статтю міністра культури РСФСР якоїсь Т. Зуєвої п. н. „Розцвіт культури братських народів". Авторка хвалиться, що в РСФСР (Російський Соціялістичній Федеративній Совєтській Републіці) „існує яких 300 театрів, понад 33,000 кінотеатрів й кіноустановок, 65,000 клюбів, домів культури, сільських читалень і стільки ж всяких бібліотек".

Зараз же нижче Зуєва „хвастається", що „Такими ж бурхливими темпами розвивається культура українського народу, національна формою, соціялістична змістом. На Україні працюють десятки тисяч палаців культури, клюбів, бібліотек, 75 театрів і 26 філармоній. Виходить 1,176 газет. Щороку появляються десятки мільйонів примірників книжок".

Які це книжки появляються такими „десятками мільйонів", сказано безпосередньо ж таки далі: „Твори Горкого українською мовою видано 158 разів накладом майже 3,5 мільйонів примірників, Гоголя — 63 разів, Чехова — 61, Пушкіна — 59, Л. Толстого — 50 разів, Маяковського 35, Шолохова — 18 разів".

Скільки разів і в скільки примірниках виходили українською мовою твори українських клясиків і сучасних письменників, Т. Зуєва дискретно не згадує. Ми могли б її дані доповнити хіба тільки ствердженням, що навіть за найкращих умовин (як напр. т. зв. Декади українського письменства в 1951 році і коли вийшло найбільше книжок на Україні з української поезії та белетристики) тираж майже кожного з видань виносив дві до трьох тисяч, вийшло цих видань якої півсотні і наклад їх усіх не перевищив ...однієї чверти мільйона. До того можна б додати ще таку „подробицю", що майже всі сучасні видання київської т. зв. Академії Наук УССР друкуються ...російською мовою.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ДЕКОРАЦІЙ І КОСТЮМІВ У МОСКВІ

В московському домі актора — як подає „Советская Культура" в ч. 62 з ц. р., відбулася виставка праць театральних мистців України. У виставці взяло участь понад 40 мистців, які показали біля 200 ескізів театральних декорацій і костюмів до п'єс, виставлюваних на сценах драматичних й оперних театрів Києва, Харкова, Одеси, Львова, Черновець, Сталіна й інших міст України.

У виставці взяли участь такі театральні мистці: А. Петрицький, (ескізи то опери „Декабристи" Ю. Шапоріна і до п'єси „Макар Дуброва" Ол. Корнійчука), Ф. Нірода (ескізи для оформлення опери „Молода Гвардія", Ю. Мейтуса, що йшла у Львівському теадрі опери й балету), А. Хвостенко-Хвостова (ескізи декорацій до вистав Іван Сусанін", „Маєва ніч", „Запорожецць за Дунаєм", „Галька" й ін.), П. Злочевського (ескізи до опери К. Данькевича „Богдан Хмельницький") та інші. Виставлено теж праці таких діячів мистецтва, як В. Греченко (Харків), і молодих мистців, як І. Шевченко (Житомир), Г. Фісан (Харків) та інших.

СОВЄТСЬКА СПОРТОВА ДИЙСНІСТЬ В ЧЕРНІВЦЯХ

„Комсомольская Правда" з 29 червня ц. р. друкує листа якогось Ф. Якова з Черновець,, який, як не можна краще, характеризує совєтські порядки і досягнення теж і в ділянці спортового будівництва.

З допису довідуємося, що черновецькі спортсмени об'єднані в „Спартаку" одержали для свого користування ще перед двома роками більший будинок в осередку міста. Треба було тільки будинок відповідно перебудувати.

Відбулася велика нарада архітекторів, інженерів і проєктувальників, на якій начальник обласного проєктно-кошторисного бюра Мажаристий підписав умову, що всі пляни для реконструкції будинку в спортовий клюб будуть закінчені 10 вересня 1952 року. На роботи, зв'язані з перебудовою асиґновано пів мільйона рублів.

Але минуло літо, осінь, зима, а то й весна і черновецькі спортовці не дочекалися не тощо перебудови, але навіть обіцяного їм Мажаристим проєкту кошторису перебудови. Щойно на гостру вимогу один із співробітників Мажаристого інженер Ромащенко на швидкоруч сфабрикував проєкт і послав його на затвердження до Києва. В Києві проєкт, як цілком недбалу роботу, відкинено.

Пішли переговори і в міжчасі спортовці довідалися, що навіть, якби вони вже мали кошторис, то пеербудовувати не зможуть, бо не дасть на це дозволу інша з компетентних установ, т. зв. облсельпроєкт. Почалися знову переговори, сварки, доноси і вислід той, що спортовці із „Спартака" видали 27,000 карбованців, і не мають ще навіть і потрібного їм проєкту і кошторису.

Так же само йде в Чернівцях і молодим фізкультурникам. Їхній стадіон, на якому відбуваються їх вправи і змагання в такому стані, що вимагає доконче ремонту. Були гроші і бажання, але справа зупинилася знову на проблемі т. зв. технічної документації, тобто на замовленні потрібних плянів у проєктно-кошторисному бюрі. Вислід був такий, що головний архітект міста Черновець якийсь із партійців Ашкіназі заборонив ромонтувати стадіон, мовлив на цьому місці треба розбудовувати міський деревний парк...

Спортові досягнення, як на совєтську дійсність, справді таки запаморочливі.

СОВЄТТСЬКІ „ТЕМПИ Й ДОСЯГНЕННЯ" В ПАПІРНИЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

В органі совєтського міністерства культури „Советская Культура" в ч. 63 з ц. р. якийсь А. Садовнік, намагається дати відповідь на скарги читачів і покупців книжок на погану якість паперу, що на ньому совєтські видавництва друкують не тільки звичайну прозу, але й мистецькі видання.

Садовнік після відвідин різних папірень приходить до висновку, що папір мусить бути поганий, бо совєтські фабрики працюють здебільша машинами, інколи навіть вже й столітніми.

В великому Кондровському целюльозно-папірному комбінаті, недалеко від Калуги, автор допису знайшов такий стан:

„И ось ми у виробничих цехах. Тут передусім звертає на себе увагу давність улаштування. Комбінат має майже вже 150 літ. Він і сусідні з ним дві папірні фабрики — Полотнянозаводська і Троїцька — одні з найстарших підприємств країни. На фабриці і на Полотняному заводі Петро І. казав продукувати вітрила для кораблів. Фабрика через довгий протяг часу належала Ґончарову, тестеві Пушкіна...

Кондровське підприємство — велике. Тут більше машин, але й ті машини вже дуже постарілі: їм понад піввіку. Старосільці, що працювали на комбінаті по 40—50 років, не пам'ятають, коли ті машини поставлені. В роки війни й окупації ці стародавні машини були до того ще й добре попсовані."

В дальшому довідуємося з допису, що робітники примушені працювати на цих старих машинах ще й сьогодні, що мусять їх безупину ремонтувати, а до того міністерство папірної і деревної індустрії не квапиться цілком з постачанням машин, але й навіть запасових частин до цих машин.

В. Приходько

ПРОФ. Д-Р ВОЛОДИМИР СІЧИНСЬКИЙ

(З нагоди 60-ліття).

Серед безупинної праці, серед виступів на ниві науковій, культурно-національній та громадській, надійшла, — якби сказати, — „підкралася" дата, з приводу якої Ювілянтові належиться шана, привіт і найкращі побажання.

Є люди, для яких 60 літ — це грань, коли вони і фізично й інтелектуально, так-би мовити, „закінчені" і залишається зробити їм лише „підсумок". Для такого „підсумку" Шановник Ювілят ще зовсім „не надається". Він занадто активний, він занадто серед нас щоденно й повсякчасно зі своїми новими науковими працями, розвідками, виданнями, плянами, зв'язками,, коли дату, що вказує на якусь старість, можна лише із здивованням сприйняти і... з обуренням відкинути...

Ну, але нічого не вдієш: факти уперта річ. Проф. д-р Володимир Січинський народився 7 липня 1894 року. І, виходить, що далі ми мусіли б вичисляти й подавати всі ті праці, підручники, видання й статті, що з'явились з-під пера і зусиллями Ювілята, — всі праці, які вже побачили світ та інші поважні праці, що на видання ще очікують.

Але розуміється, в цій короткій статті того не можемо зробити і такого завдання собі не ставимо. Скажемо лише коротко: в особі проф. д-ра В. Січинського — українська наука, українське мистецтво й українське суспільство мають справжнього науковця, знавця історії мистецтва — мистецтва світового, а спеціяльно українського, глибокого дослідника у своїй і сумежних ділянках (історія, археологія), популяризатора, а при тім і практичного українського архитекта і графіка.

Українське мистецтво проф. В. Січинський охопив у всій його різноманітності й многогранності: тут архитектура українських церков та окремих видатних будов, тут історія українського малярства, народної орнаментики, українського друкарства, українського граверства і т. д., і т. д. В кожній з цих галузів професор дав щось нового, цікавого, а то й взагалі був новатором, піонером.

Серед спеціяльних заслуг Ювілята — це популяризація українського мистецтва, його досягнень і його діячів серед інших передових націй, внаслідок чого в головних чужих енциклопедіях знайшли місце і належну згадку також і окремі прояви з поля українського мистецтва та його історії, а з багатьома видатними представниками цієї науки, професорами різних европейських університетів, наш ювілят знаходиться і в безпосереднім зв'язку.

Позатим й ще одну спеціяльну заслугу має професор: він завдав собі великого труду прослідити генеалогію, біографію та походження тих мистців, які по всіх відповідних працях та енциклопедіях фігурують, як польські або головно — московські мистці. В дійсності ж, як показується, ціла низка видатних і дуже видатних діячів мистецтва, головно ж малярства, були українці, принісши в дар і на славу чужій культурі — свій український хист, своє спеціяльне мистецьке успосіблення, яким обдарувала їх українська природа. Проф. В. Січинський має окрему працю, присвячену цій темі і, виявляється, що реєстр наших, українських, мистців, українців з походження, сягає надзвичайної цифри... 3,000 діячів мистецтва.

Окремо стоїть відома праця В. Січинського — „Чужинці про Україну", що нині, видана Українським Конґресовим Комітетом англійською мовою і широко розіслана Секретаріятом ПАУК у центри світової культури, робить надзвичайну прислугу українському імені й українській справі.

Характерна риса Ювілята, — це посднання в його науковій праці теорії і практики. Проф. Січинський не лише кабінетний учений, в численних випадках свої теоретичні досліди він доповнював обслідуванням і вивченням реальних і конкретних об'єктів мистецтва. Тому, майже все церкви у Львові, а головно катедра св. Юра, були предметом його уважного студіювання, як також церкви й цікавіші будови по цілій Галичині. Взагалі, в цій ділянці проф. Січинський наслідував свого славного батька, протоєрея і професора о. Юхима Січинського, відомого ученого і дослідника церковної старовини та народного мистецтва на Поділлю, (на Великій Україні), по селах якого Ювілят ще хлопцем їздив не раз із батьком, виявляючи уже тоді відповідні заінтересовання.

Треба зазначити, що внаслідок цих заінтересувань і цієї кипучої праці, наш Ювілят, будучи формально на еміграції, можна сказати, зовсім не почував себе еміґрантом. Галичина, Підкарпаття, Пряшівщина (Вардіїв) були для нього своєю рідною землею, яку він обслідував і вивчав, черпаючи від цього постійного дотику до рідної землі енерґію, натхнення, оптимізм і заохоту для дальшої праці.

В день шестидесятиліття нашого видатного ученого, професора й діяча, здається, нічого кращого не можна побажати Ювілятові, як тільки здоров'я і сил для такого ж успішного продовження його великої, важливої і надзвичайно корисної праці для добра української культури, української справи і Українського Народу!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Збори представників Відділів УНС.

Поконвенційні збори представників Відділів Українського Народного Союзу округи Филаделфії відбулися в неділю, дня 11 липня ц. р. Зборами, що тривали чотири і пів години, проводили головний контролер д-р Володимир Галан і головна радна п. Олена Штогрин, секреварював п. Ів. Поритко. На зборах,, мимо невідповідного часу (гаряч), були приявні урядники і делеґати Відділів: 45, 83, 105, 163, 239, 339, 352, 375, 397 та 430. — Предметом незвичайно живих нарад було головно вироблення пляну праці згідно з ухваленими напрямними на 23-ій конвенції, а зокрема приєднювання нових членів. Намічено заанґажувати організатора округи. Рішено, з приводу 60-ти ліття УНС, улаштувати ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ у неділю 22 серпня ц. р. на великій площі парку Еддінґтон. До підготовки програми і її переведення вибрано Громадський Комітет в складі: д-р Володимир Галан, пані Олена Штогрин, Іван Поритко, Михайло Дубас, Микола Сеник, О. Бабяк, А. Чорномаз, В. Яців, Ів. Витязь, Д. Хромяк, Осип Бережницький, Роман Книш, Ів. Потучко, М. Курко, Ст. Слободян. До цього Комітету теж увійдуть ще відпоручники Відділів, що не були заступлені на зборах.

Жива участь присутніх союзовців у нарадах цих зборів дає надію на оживлення праці колись дуже активних филаделфійських відділів. Перед нарадами висвітлено гарний фільм з побуту в нашій Союзівці, яку багатьох з приявних обіцяло відвідати ще цього року.

Н. Н.

Міннеаполіс, Мінн.

Праця Українського Золотого Хреста.

П'ятнадцятий Відділ Українського Золотого Хреста в Ст. Пол і Міннеаполісі відбув свої чергові Річні Загальні Збори, на яких підведені підсумки за останній рік праці та перевибрано Управу Відділу.

Здається, Відділ УЗХ в Твін Сіті є лише одною малою клітиною громадського життя, одначе аж на Річних Загальних Зборах, коли всю працю підсумовано, стало видно, що ця мала клітина зробила велику роботу.

Управа Відділу під головуванням п. Євгенії Кос, що тепер уступила, могла разом з членством на останніх Зборах представити такі свої досягнення:

За останній рік Відділ відбув цілий ряд доходових та виховних імпрез, які організував або самостійно, або з братніми організаціями ОДВУ та МУН. Із тих імпрез можна відмітити як найкращі „Вечір пісні й слова", „Свято Матері", діточі вистави „Ялинка" та „Баба Метелиця". Слід відзначити також виставу під керівництвом п. В. Ґрінвальдта „Мати Наймичка", яка була відіграна двічі в співпраці та в користь фондів УЗХ. Відділ також пробував вести виховну працю ще і в той спосіб, що кольпортував книжки, журнали, організував науково-популярні реферати, тощо. Разом Відділ дав самостійно або в в співпраці з братніми організаціями 16 різнородних імпрез на протязі 12 місяців.

Прихід Відділу за рік був $1,774.71. Тому, що Відділ в своїй фінансовій діяльності мав харитативні цілі, на першому місці із зібраних та зароблених сум було приділено: Залишенцям в Европі було вислано понад $630.00 (з чого $200 було вислано через ЗУАДК, решта безпосередньо); місцевим допомогам приділено понад $290.00 (хворим, пошкодженим і т. п.). Крім цього фонд письменниці Оксани Лятуринської, який Відділ в останньому році заложив, видав понад $300.00 письменниці на протязі року. Відділ спомагав українську школу в Ст. Полі реґулярними місячними датками.

Для того, щоб можна було провести працю із таким успіхом, як це відділові вдалось, Управа мусіла доволі працювати і всередині і назовні Відділу. Про підготовчу, пропаґандивну та організаційну роботу свідчить хоч би те, що Відділ видавав свій власний Бюлетень, секретаріят вислав до 300 листів та розповсюдив майже 6,000 різнородних друків. Управа відбула 14 засідань, а представники Відділу брали участь в цілому ряді засідань, як Окружної Управи, УККА, та інших громадських організацій. При повищих даних ми не згадуємо великого числа дориночних праць різного характеру, які були виконувані управою Відділу. Немає сумніву, що багато членів Відділу старалися видати із себе якнайбільше для добра Відділу і тим самим для розбудови організації Українського Золотого Хреста взагалі. Допомога українській справі, організація жіноцтва, виховна праця, зокрема серед дітей, допомога нашим залишенцям в Европі, виховання українки-патріотки а також доброї громадянки ЗДА — це були основні цілі, на яких наш Відділ опирав свою роботу.

Нова Управа, яка вибрана, під проводом п. Євгенії Коцюби, треба сподіватися, буде ще з більшим успіхом розвивати попєвредню працю УЗХ. Віримо, що на слідуючий рік ця управа буде мати ще більші успіхи, чого і треба Відділові в цьому році бажати.

З. Д.

Нюарк, Н. Дж.

25-ий Ювілей ОУН і ОДВУ.

Організація Державного Відродження України, Відділ 70-й відсвяткував Ювілей 25-річчя ОУН під протекторатом УЦК в Нюарку. Свято започатковано американським гимном. Відтак забрав слово мґр. Богдан Геврик, голова 70-го Відділу ОДВУ, закликаючи приявних мовчанкою вшанувати пам'ять поляглих героїв в боротьбі за волю України. Знаний член ОУН на рідних землях Ярослав Гайвас виголосив глибоке, обдумане та річеве слово про 25-літну боротьбу ОУН, про боротьбу не за особу, а боротьбу за Україну. Ми чули правду про ідею, за яку вмирали; робітник, селянин, неписьменний шевський челядник і діти великого міста. Пані Валя Калин з великим відчуттям віддеклямувала поему „Галка" Воєславича, а п. Ярема Шуган „Великдень на волі" І. Франка. Чоловічий хор „Трембіта" під управою п. мґр. І. Городиського виконав кілька пісень.

На святі прочитано привіти від ряду організацій міст,. Нюарку. Окремо зложив привітання п. Леськів від філії УКК та забрав слово, подаючи коротку історію та діяльність ОДВУ на цьому терені. Драматично - хореографічний гурток „Джерело" відограв п'єсу „В чужім пірю" Марійки Підгірянки. Режисерія: п. Поліщука; музика: проф. Недільського. танці: п. Романа Петріни. З подивом гляділи приявні на гру малих артистів; видно було, що організатори вложили багато праці та часу, щоби малі зі зрозумінням відограли п'єсу. Свято закінчено українським національним гимном.

Стефанія Манько.

Честер, Па.

Попис учнів Музичного Інституту.

Дня 19 червня ц. р. в залі парафіяльної школи відбувся тут річний попис учнів Укр. Муз. Інституту. відділ в Честер. Відділ існує два роки і в порівнянні з попередніми пописами можна зауважити немалий поступ учнів.

Виступало 13 учнів (кляса форт. П. Кобрин) Х. Михалевська, І. Молодовець, М. Кий, І. Кобаса, М. Робертс, М. Робертс, Ю. Кобрин, В. Матківський, Р. Мінчак, Г. Садовська, Г. Микита, О. Гавдяк, Т. Збир.

Назагал всі учні були добре підготовані, як також ціла програма була старанно і різноманітно уложена. Програма, почавши від першої точки, була переплітана укр. музикою Барвінського, Соневицького, Вербицького та народніми піснями.

Треба відмітити, що найбільшим поступом та музичними здібностями вибились: Таїсса Збир, Оксана Гавдяк, Галя Садовська і Галя Микита.

На закінчення програми хор учнів (кляса П. Огроднік) виконав монтаж „Гамалія" Т. Шевченка — муз. Степана Огродника, переплітаний деклямаціями в супроводі фортепіяну. Цю гарну і оригінальну точку підготовила п. Анастазія Огродник.

Публіка не щадила оплесків молодим виконавцям а родичі і діти дякуючи обом паням за їхню працю, вручили квіти.

Р. З.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ І ХРЕСТОМАТІЇ

УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

Звернення Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури опрацьовує для видання друком: 1) бібліографію українських книжкових і періодичних видань для дітей і молоді: 2) історію Української літератури для дітей і молоді; 3) словар письменників, перекладачів, ілюстраторів, музик-композиторів, видавців-видавництв і редакторів української літератури для дітей і молоді та перекладів з чужих мов; 4) хрестоманію української дитячої літератури (том з творами для дітей молодш. віку і том з творами для дітей старшого віку).

З огляду на брак в умовах еміграції відповідних джерел та видань, зібрані досі матеріяли є далеко неповні і тому редакція видань ОПДЛ звертається до Українських Громадян та й самих авторів та працівників у ділянці дитячої та молодечої літератури подавати ласкаво всякі навіть найдрібніші дані до названих праць, а одночасно надсилати фота письменників, ілюстраторів і т. д., а коли можливо, то й самі видання чи як позичку чи як пожертву до бібліотеки - архіву СПДЛ. Зокрема ОПДЛ буде вдячне за надіслання річників чи навіть под. чисел журналів для дітей і молоді, що виходили будь-коли і будьде українською мовою, або й чужими мовами з призначенням для українського читача (напр. англомовні видання для америк. -української молоді). Особливо потрібні є річники „Дзвіночка" (вид. І. Тиктора) „Молодої України" і „Світу Дитини" (вид. М. Таранька) і інших журналів, як матеріял для хрестоматії нашої дитячої літеротури.

При інформаціях про авторів і т. д. потрібні такі дані: ім'я і прізвище, авт. псевда, рік народження (рік смерти, заслання і под.) назви друк. книжок чи назви журналів, в яких автор друкувався, місце й рік друку, основна професія чи рід діяльности, найважніші місця праці, час і характер, належність до організації і т. п.

З огляду на те, що зібрані матеріяли будуть використані теж для гаслової Енциклопедії Українознавства, яку саме готує Наук. Т-во ім. Шевченка — просимо надсилати всякі інформації і матеріяли можливо швидко.

Сподіємося, що Українське Громадянство, розуміючи вагу намічених і перших цього роду праць у нас, поспішить із своєю допомогою, за яку згори дякує

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.

Матеріяли та й запити просимо слати на адресу канад. Представництва ОПДЛ, а саме:

OPDL c/o YEVSHAN-ZILLA
286 Lisgar Ave., Toronto, Ont. Canada

● Державна комісія в Ірляндії для розгляду проблем популяції видала публічний заклик, щоб мужчини женились, а жінки виходили заміж у молодшому віці. Тепер в Ірляндії чоловіки женяться у пересічному віці 33 років, а жінки виходять заміж у пересічному віці 28 років. Цей пізній вік впливає на упадок скількости народин, що знову грозить вимиранням народу.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Життя і праця Остапа Грицая

(Закінчення зі стор. 2-гої)

(1949) і 70-ліття життя (1951 рік).

З нагоди першої річниці присвятило йому паризьке „Українське Слово" цілу сторінку в ч. 472 з 26 XI. 1950, а з нагоди другої довший нарис Романа Немира під наголовком „Відомий Невідомий" (ч. 532 і дальші з 1953 р.).

В ч. 472 вміщено й уривок із спогадів самого ювілята. З оцих статтей я й узяв фактичний матеріял для оцього свого нарису, доповнюючи його своїми спогадами та спогадами про Покійного, що їх уділив мені наш спільний приятель, професор Гнат Мартинець (про гімназійні часи й останні роки та смерть). Проф. Мартинець в листі до мене згадує, що архів і бібліотека Покійного — 15 великих скринь — мають перейти до Українського Вільного Університету в Мюнхені.

Краще поставилася наша преса до його пам'яти після його передчасної смерти, але й тут не обійшлося без немилого ляпсусу. В одній газеті його некролог, до речі зовсім пристойний, подано під наголовком: „Прикра (sic!) втрата", наче пропала якась річ!

Припускаю, що редакція помилилася і вжила цього наголовку замість належного — „Невіджалувана втрата". Аджеж д-р Грицай був в силі ума й міг іще багато прислужитися нашій нації й культурі.

Правда, фізичне здоров'я його було слабе, та все ж смерть його мусіла зажурити всіх, хто його знав і цінив його заслуги.

Слабий від природи організм Покійного, розхитаний злиднями життя, прикрими переживаннями під нацистським режимом, та екскітальськими гараздами не витримав. 7-го травня ц. р. відійшов від нас навіки заслужений діяч на ниві нашого письменства. Нехай же святиться Його пам'ять між нами й легкою буде Йому чужа земля!

З УКРАЇНСЬКОЇ ХРОНІКИ

ВІДГУКИ НА ФІЛЬМ „ЛЬВІВСЬКІ КАТОКОМБИ"

На початку липня у великій залі Канадійського Леґіону (Український відділ) кінопродуцент В. Солук продемонстрував для видатних громадян Торонто новий український фільм „Львівські катакомби", щоб опісля почути їхні зауваження та пропозиції. Перед початком висвітлення, він познайомив присутніх з кінорежисером Левом Т. Орлигорою. Потім говорив про тяжкі умови, в яких доводилося йому працювати.

Фільм „Львівські катакомби", що протовжувався майже півтори години, створив на глядача незабутнє враження і викликав жваві дискусії. Письменник Улас Самчук ствердив, що ідея фільму добра, але сценарій має в собі чимало неясностей. Є недоліки в грі артистів. Звертаючись до режисера Лева Т. Орлигори, він сказав, що це перший на еміґрації український фільм, що побудований за принципами сучасного кінематографічного мистецтва. І тому цей фільм не можна порівняти ні з попередніми „Чорноморцями", ні з іншою фіксацією п'єс чи оперетох, як це практикувалося досі.

Редактор „Нашої Мети", о. Хомин зворушливо висловився, що режисерові вдалося добре зобразити картини з діяльности МВД у Львові, але, порівнюючи, трохи мало яскравостей в зображенні підпільного життя нашої церкви. В загальному, він з приємністю схвалив ідеї, що втілені у „Львівських катакомбах". Голова НТШ (відділ в Торонто) проф. Вертипорох вітав добрі початки, і радив режисерові і продуцентові продовжувати розпочату корисну діяльність. Голова ЛВУ д-р Малащук сказав, що йому подобалися фраґменти з дій УПА, хоч їх режисер передав трохи ідеалізовано. Представник „Нового Шляху" п. Горбаччо сказав коротко": Ідеї „Львівських катакомбів" святі — ідіть з ними в народ". Інженер Палій, ред. Вараниця („Гомін України"), пані Вертипорох та ряд інших, відмітивши поодинокі технічні недоліки, одностайно схвалили позитивність „Львівських катакомбів". На закінчення дискусій, з короткою промовою виступив реж. Лев Т. Орлигора (він також є автором сценарія), який, між іншим, сказав: „Я свідомий, що маю хиби. І тому критика мене не приголомшує". Присутні розійшлися з добрими враженнями. Продуцент В. Солук думає впершних днях осени дати прем'єру цього фільму.

Інж. Р-ський.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Бразилії

ВЛАДИКА ІОАН ТЕОДОРОВИЧ В БРАЗИЛІЇ

„А Газета" — бразилійський щоденник, що виходить величезним накладом в Сан Пауло, повідомляв своїх читачів в числі від 19 червня ц. р.:

„Голова Української Православної Церкви в Америках Іоан Теодорович прибув із ЗДА до Ріо де Жанейро.

Історія цього церковного князя цікава і багата особливими подіями. Після української революції в 1918 р. Українська Церква визволилася з-під російського патріярхату в Москві, утворивши Українську Православну Церкву. Липківський, підвищений до митрополита, призначив цього самого Іоана Теодоровича — одного із 30-ти церковних князів Української Церкви — обняти духовну опіку над українцями, які еміґрували до Америки.

Теодорович залишив Україну коротко перед інвазією і поневоленням її росіянами, що дозволило йому зостатися в живих, бо всі православні достойники, які там залишились, були або розстріляні, або ув'язнені і вислані до Сибіру.

Таким чином Теодорович — єдиний живий князь Церкви тих часів. Його прибуття до Бразилії обумовлено необхідністю висвячення нових священиків і будовою нових храмів, необхідних у зв'язку з великою побожністю українців - еміґрантів в Бразилії. „Головні храми Божі в Бразилії, — продовжує „А Газета" — знаходяться в Ріо (3), в С. Пауло (2), в Куритибі (2), в Порто Алеґре (1) і 12 інших на території Парани.

Між офіційними візитами — візита міністрові зак. справ кви.

В найближчих днях буде в С. Пауло, де пробуде щонайменше 2 тижні і потім поїде на південь країни.

Ряд газет в Ріо вийшли з фотознімкою владики.

Східньо-німецька армія нараховує коло 100.000 війська

Лондон. — Східньо-німецьке наземне військо нараховує 80,000 вояків. До того числа доходить обслуга 1,300 танків. 7,500 летунів вишколюються на совєтських літаках. Теперішня східньо-німецька „поліція" так зорганізована і має такі численні кадри старшинства, що на випадок проголошення мобілізації можна в найкоротшому часі поставити на ноги найменше 15 наземних дивізій. Дуже докладні дані про різні роди німецьких збройних сил, їх вишкіл, виряд і т. д. подає тількищо оприлюднена англійським урядом офіційна „Біла Книга". Її видано мабуть для переконання тих англійських пацифістів і членів Партії Праці, які палко противляться дозволові Західній Німеччині на озброєння. Біла Книга підкреслює, що у Східній Німеччині живе тільки 18.000,000 німців, коли у Західній є їх поверх 40, та що тепер Західня Німеччина є фактично безборонна у порівнянні з Східньою. Тому, коли говориться тепер про небезпеку розбурхання німецького мілітаризму, то треба в першу чергу звернути той закид проти Москви, яка озброює Східню Німеччину, — говорять газетні коментарі до тієї Білої Книги.

Шанси ратифікації пакту Оборонної Спільноти

Рим. — Фінансова комісія італійського парляменту прийняла 26 голосами проти 16 прихильну оцінку західнього пакту Оборонної Спільноти і поручила парляментові ратифікувати його. Треба, щоб три комісії — закордонних справ, військова і справедливости — прийняли подібні позитивні рішення, після чого той пакт прийде на повне засідання парляменту для ратифікації дебати і голосування. Це може статися щойно вчасною осінню. Все ж, ця постава фінансової комісії стала предвісником позитивної полагоди справи, дармащо комуністи заповідають знову боротьбу „всіми способами" проти ратифікації того пакту. Найбільшою перешкодою є все ще неполаднаний конфлікт з Югославією за Трієст, бо італійська публічна опінія давно зв'язує ці дві справи, вважаючи, що добра воля Італії співпрацювати з Заходом у спільній обороні його перед комуністичною небезпекою повинна бути нагороджена признанням Італії Трієсту.

Спорт

ВЕЛИКА ПОМИЛКА

В програмі свята 10-річчя бою під Бродами відбувся відбиванковий турнір за чашу Братства к. вояків і УД УНА при участи шістьох дружин.

Система гор правильника: мінус два.

Висліди змагань в першій групі:

Пласт — ОДУМ 2:1.
Стріла — СУМА 2:1.
Тризуб — УСК 2:1
Пласт — Стріла 2:1
Тризуб — Пласт 2:1

Тризуб — Филаделфія входить до фіналу і чекає на змагання з переможцем групи з одною програмою. Висліди останньої:

СУМ — ОДУМ 2:0
УСК — Стріла 2:1
УСК — СУМА 2:0
УСК — ПЛАСТ 2:0

Фінальні змагання Тризуб — УСК Ню Йорк приходиться перервати при стані 9:6 для УСК-у з причини темноти. На цьому і кінчається частина турніру, що відбувалася згідно з встановленим правильником, бо в наступному моменті чільні організатори свята зробили найбільш можливу помилку. Вони, не обізнані із спортовими правилами, піднялися вирішувати справу без будь-якої участи суддейської комісії, тобто представників клюбів - учасників. Пропозицію УСК Ню Йорк відбути фінальні змагання в найближчому речинці у Филаделфії, при чому УСК зобов'язався приїхати туди на власний кошт, відкинено без надуми. Знехтовано також всюди прийняте правило, що в подібних випадках рішає вислід незакінчених змагань (сета) на грищі, і вирішено вручити чашу переможця Тризубові, мовляв, цей клюб здобув найбільше точок у турнірі. Евелювати переможця іншою системою, як грано, є найбільш не „фер" і неспортово. Коли, навіть взяти під увагу точкування за вислідами, то маємо: Тризуб 4:0, УСК 6:2, Пласт 4:4 і т. д. Врахуючи сети, знову перевага УСК-у: Тризуб 4:2, УСК 7:3, Пласт 5:6 і т. д.

Автор цих рядків не має наміру вразити організаторів цього гарного свята. Все за винятком турніру відбулося в найкращому порядку. Ціллю нашого допису є лише звернути увагу цих і будучих організаторів (найкраще пошукати спортово заавансованих людей), що не можна зміняти правильника в половині турніру, а вже ніяк при кінці — у фінальній зустрічі, та вручати чашу переможця турніру, коли він ще недокінчений. Без уваги на те, як дуже Тризуб — Филаделфія бажав стати переможцем, вручена йому чаша не приносить ані слави ані не представляє собою спортового осягу.

Р. Л.

● У Берліні комуністи схопили 12-літню дівчинку, що випадково переступила була „кордон" між західньою і східньою частинами міста. Показалось, що це американка, Шарлотте Клюґер із Денверу, Колорадо. Її притримали 12 годин, після чого звільнили наслідком енерґійного протесту американського високого комісаря.

● З Гондурасу повідомляють, що там закінчився страйк 23,500 робітників, який тривав два місяці і був звернений проти американської Юнайтед Фрут Компані. Компанія погодилась підвищити платні робітникам на 3,500 долярів річно. Робітники матимуть двотижневі платні відпустки, збільшену лікарську опіку і півтораразову збільшену платню за надчисельні години.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

В 7-му річницю трагічної смерти нашого найдорожчого сина Св. п.

АНДРІЯ ГАРАСЕВИЧА

відправиться

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., при Мортон вул.
В СУБОТУ, 24. ЛИПНЯ 1954, О ГОД 8 ВРАНЦІ.

ОПЕЧАЛЕНІ РОДИЧІ.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ТАРЗАН, ч. 3309. Лови на лю дей

— Тарзане, мені це не подобається, прошептав Ґемнон, коли вони зближалися до ловецької партії. — Навіть Немона остерігала тебе про небезпеку, і це може бути тільки нова засідка.

Коли ловці згромадилися, Ерот рухом дав знати чорному невільникові, який напочіпки сидів на землі. Він встав і побіг до лісу.

— Це великі лови, — пояснив Ерот. — Коли невільник, який є наміченою жертвою, дійде до лісу, тоді спустимо левів.